

5. Тешева, Л.В., Хохлов, М.П., Петрова, І.М. Роль фінансового планування у сучасних умовах господарювання. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 23. С. 314-320.

6. Богацька Н.М. Методичні підходи до оцінки платоспроможності сучасних підприємств. Економічний простір. 2010. № 41. С. 212-222.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-412-2-15>

**GLOBAL TRANSFORMATIONS OF THE BUSINESS
ENVIRONMENT OF TNCs AND THEIR IMPACT
ON THE ECONOMY OF UKRAINE**

**ГЛОБАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРЕДОВИЩА
БІЗНЕС-ДІЯЛЬНОСТІ ТНК І ЇХ ВПЛИВ
НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ**

Kushnir N. O.

*PhD in Economics,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of International Economic Relations
Uzhhorod National University
Uzhhorod, Ukraine*

Кушнір Н. О.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних
економічних відносин
Ужгородського національного
університету
м. Ужгород, Україна*

Україна має достатньо сприятливе географічне та геоекономічне розташування, що приваблює глобальних компаній розгорнути свою діяльність на її території. До того ж, українська економіка має привабливий характер для іноземних інвесторів через природно-сировинний потенціал, відносно дешеву робочу силу та високий технічний рівень підготовки українських спеціалістів.

Розглянемо позитивні та негативні наслідки від діяльності ТНК на території України. До позитивних наслідків віднесемо підвищення економічного зростання країни, збільшення потоків прямих іноземних інвестицій, збільшення податкових надходжень до державного бюджету, зменшення безробіття та підвищення кваліфікації робітників. Негативні – виснаження природних ресурсів країни, що призвело до значних проблем з екологією, маніпулятивне ціноутворення, відтік капіталу, прибутку в промислово розвинуті країни тощо.

Глобальними транснаціональними корпораціями, що працювали на території України до повномасштабного вторгнення країни-агресора, є Philip Morris, Imperial Tobacco, JT International, Coca-Cola, Nestle, Shell, Toyota, Sigma-Bleyzer, Western NIS Enterprise Fund, Macdonald's Ukraine Ltd, Cargill PepsiAmericas і PepsiCo, Procter & Gamble, Bunge тощо.

Якщо розглядати діяльність глобальних компаній в розрізі галузей української економіки, то найбільше ТНК зосереджені в тютюновій, харчовій, нафтогазовій, хімічній, агропромисловій сферах та машинобудуванні.

Глобальні транснаціональні корпорації продовжують впливати на економіку України. Однак, відбулися деякі зміни в їхній діяльності та взаємодії з українською економікою.

По-перше, в період пандемії COVID-19 деякі іноземні ТНК змінили свої плани щодо інвестування та розвитку в Україні. По-друге, деякі іноземні ТНК знизили свою економічну на інвестиційну активність в Україні через політичну нестабільність та непевність щодо бізнес-клімату. також, деякі з них скоротили свої інвестиції в Україну та перенесли їх в інші країни. По-третє, деякі іноземні ТНК продовжують активно розвиватися в Україні та інвестувати в нові проекти та технології. До прикладу, в Україні продовжує розвиватися автомобільна галузь, а компанії, такі як Renault та Volkswagen, продовжують інвестувати у виробництво автомобілів в Україні.

Відмітимо, що найбільше ТНК зосереджено у харчовій (McDonald's, Coca-Cola, PepsiCo) та роздрібній т(Metro Group, Auchan) торгівлі. За даними GlobalData, трохи більше 300 ТНК мають свої підрозділи (дочірні компанії) в Україні, і це становить приблизно 27% від загальної кількості. Зауважимо, що менше 1% з 370320 дочірніх компаній, що належать до цих 6 186 міжнародних корпорацій, були створені саме в Україні [3].

Серед найвідоміших ТНК, що відкрили свої підрозділи (дочірні компанії, філіали) та спільні підприємства в Україні, відмітимо Kraft Jacobs, Nestle, Coca-Cola – у харчовій галузі, JTI, Philip Morris Inc., British American Tobacco – у тютюновій промисловості, шведсько-швейцарський концерн ASEA – Brown Boveri (ABB) в електротехнічній галузі, SKF – у машинобудуванні, Procter & Gambel, Unilever, Dow Chemical Company – у хімічній, Damen Shipyards – суднобудівництві, Carlsberg Group – в пивоварінні. Домінуюче значення в агропромисловому комплексі мають транснаціональні компанії Cargill, COFCO International, Louis Dreyfus.

В Україні найбільшими ТНК, які вклали значні фінансові ресурси були Pepsi Cola з обсягом інвестиційних коштів – 250 млн. дол., «Київстар GSM» – 240 млн. дол., Coca-Cola – 230 млн. дол. та ін. Лідуючі позиції у 2019 р. займали такі корпорації, як McDonald's, Nestle SA., British American Tobacco та ін. [2].

З повномасштабним вторгненням росії на територію України відбулися глобальні трансформації бізнес-середовища глобальних ТНК, які функціонували всередині країни.

Вихід або часткове призупинення діяльності транснаціональних корпорацій через війну має серйозний вплив на економічний розвиток України. Однією з головних проблем є втрата іноземних інвестицій та фінансових потоків, які ТНК вкладали в українську економіку. ТНК вже почали закривати свої операції в країні і переселяти своїх співробітників в безпечні місця.

Глобальні компанії можуть закрити свої підрозділи, заводи та офіси, зменшити виробництво або припинити його зовсім. Це призведе до зниження обсягу виробництва, втрати робочих місць та зростання рівня безробіття тощо.

Мережі ресторанів McDonald's припинили працювати по всій території України з початку повномасштабної війни і оголосили, що не працюватимуть до закінчення бойових дій. В той же час компанія сконцентрувалася на гуманітарній допомозі в Україні. До прикладу, понад 58 тонн продукції із ресторанів McDonald's на загальну суму понад 50 млн грн. було направлено на потреби цивільного населення та ЗСУ.

Наразі корпорація McDonald's ухвалила рішення відкрити частину ресторанів в безпечних регіонах України, зокрема в Києві, Тернополі, Полтаві, Дніпрі, Вінниці, Чернігові, Кривому Розі.

Незважаючи на довготривалу війну в Україні, деякі міжнародні компанії все одно залишилися працювати в Україні, тим самим роблячи свій внесок у економічний розвиток країни.

Міжнародні корпорації – Just Answer, Company Folders Inc, Stuzo, Fivver, Ubisoft, Sigma Software, Totango[1], які вирішили залишитися чи повернутися і працювати в Україні в умовах російської агресії, дають можливість відновитися країні в економічному плані (робочі місця, податки до державного бюджету тощо) і тим самим роблячи свій внесок у розбудову української економіки.

Повна або часткова втрата ТНК також має великий вплив на експортні потоки та зовнішньоекономічну діяльність України. ТНК можуть припинити експорт своїх товарів і послуг з України або значно зменшити його обсяг. Це може призвести до скорочення експортних

доходів країни та погіршення зовнішньоторговельного балансу. До того ж, втрата присутності ТНК в Україні може мати негативний вплив на технологічний потенціал та інноваційну сферу. ТНК зазвичай вносять значний вклад у дослідження і розробки, створюють науково-дослідні центри та співпрацюють з місцевими університетами та науковими установами. Втрата цієї співпраці може призвести до зниження інноваційного потенціалу країни.

Таким чином, можемо констатувати, що до початку повномасштабної війни відомі ТНК достатньо успішно працювали в Україні. Наразі важко спрогнозувати чи зможуть підрозділи ТНК повністю відновити свою роботу на території країни через невизначеність подальших бойових дій і завершення війни в цілому.

Література:

1. IT-індустрія під час війни: як компанії евакуюють персонал, працюють та допомагають Україні. Logincasino. URL: <https://logincasino.ua/article/it-industriya-pid-chas-viini-yak-kompaniiy-evakuuyt-personal-pracyuyt-ta-dopomagayt-ukraini> (дата звернення: 22.03.2024)
2. Офіційний сайт Державний комітет статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm (дата звернення: 22.03.2024)
3. GlobalData. URL: <https://www.globaldata.com/>. (дата звернення: 22.03.2024)